

**Patrycja Koziestańska**

Koło Naukowe „Klub Pedagoga”

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

- opiekun naukowy dr Ewa Pawłowicz, dr Sebastian Sobczuk

## **WOLONTARIAT JAKO FORMA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ STUDENTÓW PEDAGOGIKI**

### **Streszczenie**

Wolontariat jest to nieodpłatna forma pomocy innej osobie lub całej organizacji. Osoby, które działają w wolontariacie nazywane są wolontariuszami. Są to osoby, które działają ochoczo i bez wynagrodzenia wykonują swoje świadczenia. Celem głównym pracy było zaprezentowanie wolontariatu jako formy aktywności studentów pedagogiki. Realizację celu umożliwiło opracowanie szczegółowych zadań badawczych takich jak: zaprezentowanie co znaczy dla młodych ludzi bezinteresowna pomoc wobec innych, ukazanie czy w ogóle młodzi ludzie podejmują inicjatywę pracy w wolontariacie, przedstawienie działań, które wykonują lub chcą wykonywać studenci w ramach wolontariatu, zaprezentowanie czy młodzi widzą swoją przyszłość w wolontariacie. W pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Do badań wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety. Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród 35 studentów kierunku Pedagogika Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Wśród badanych było 24 studentów specjalności Wychowanie przedszkolne z edukacją wczesnoszkolną oraz 11 studentów specjalności Resocjalizacja i profilaktyka. Wyniki badań wykazały, że według respondentów pomoc innym jest wewnętrzną potrzebą (77%). Kolejne pytanie dotyczyło aktywnego uczestnictwa studentów w wolontariacie - ponad połowa ankietowanych udzieliła pozytywnej odpowiedzi (54%). Głównym motywem podjęcia pracy w wolontariacie była chęć niesienia pomocy innym (45%). Kolejne dane ukazały z jakimi wartościami jest związana działalność wolontariusza - prawie wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi dobro drugiego człowieka (97%). Największy procent ankietowanych podejmuje lub chce podjąć działanie w wolontariacie w opiece, pomocy dzieciom i młodzieży (69%). Młodzi ludzie nie wiążą swojej przyszłej pracy zawodowej z wolontariatem (71%). Potrafią dobrze definiować i interpretować pojęcia wolontariat oraz aktywność społeczna. Ankietowani wiążą te pojęcia ze sobą.

### **Wstęp**

Angażowanie się w życie społeczne może mieć różne formy oraz odbywać się w różnym zakresie. Jedną z takich form angażowania się w życie społeczne jest wolontariat, którego działania dotyczą bezinteresownej pomocy konkretnej osobie lub organizacji. Wolontariat realizuje bardzo duże pole aktywności podej-

mowanej przez osobę na rzecz innych ludzi. Celem prezentowanej pracy było ukazanie wolontariatu jako formy aktywności studentów kierunku Pedagogiki. W ramach celu głównego postanowiono przedstawić czym dla studentów jest bezinteresowna pomoc innym, ukazać, czy w ogóle młodzi ludzie wykazują inicjatywę aktywności społecznej poprzez uczestnictwo w wolontariacie, zaprezentować czy studenci kierunku Pedagogiki wiążą swoją przyszłą pracę zawodową z wolontariatem, ukazać działania, w których działają lub chcą działać studenci w ramach wolontariatu.

W literaturze istnieje wiele określeń pojęcia wolontariatu. Z języka łacińskiego wolontariat oznacza dobrą wolę, dobrowolność. Według Danuty Lalak oraz Tadeusza Pilcha „wolontariat w tradycyjnym znaczeniu jest to bezpłatna praktyka dla nauczania się zawodu. Współcześnie termin ten jest stosowany na określenie ochotniczej, dobrowolnej, bezpłatnej i świadomej pracy okazjonalnej albo stałej na rzecz innych nie licząc rodziny, przyjaciół oraz znajomych” (Lalak, Pilch, 1999). W Polsce obowiązuje zdefiniowanie wolontariatu przez Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu „wolontariat jest to bezpłatne, bezinteresowne oraz świadome działanie na rzecz innych osób, wykraczające poza związki koleżeńsko-przyjacielskie. Zatem wolontariatem nazywamy pomoc drugiej osobie bez liczenia na jakiegokolwiek zyski materialne oraz jeśli między osobą pomagającą a otrzymującą pomoc nie zachodzą bliższe relacje. Uwzględniając różne kryteria wyróżniane są różne rodzaje oraz formy wolontariatu. Ze względu na kryterium czasu oraz miejsca pracy wyróżniamy: wolontariat w kraju, wolontariat krótkoterminowy oraz długoterminowy, wolontariat zagraniczny ([www.wiemy-pomagamy.pl](http://www.wiemy-pomagamy.pl)). Osoby, które pracują na rzecz społeczeństwa kształtują w sobie wartościowe zachowania oraz postawy, potrafią z pożytkiem spędzić wolny czas. Rozwijają oraz zaspokajają wiele ludzkich potrzeb takich jak samorealizacja, samoakceptacja, pewność siebie, szacunek do samego siebie oraz uznanie dla własnego zachowania. Duża liczba osób podejmuje działalność w wolontariacie, aby zdobyć zawodowe kwalifikacje oraz konieczne doświadczenie w kontekście przyszłej pracy zawodowej. Inni pomagają pod wpływem presji osób lub innych czynników. Jeszcze inni traktują taką pracę jako formę spłacenia długu lub ze swoiście pojmanego poczucia winy.

Czy zatem wolontariat jest formą aktywności społecznej? Tak, według definicji Jerzego Suprewicza wolontariat jest „aktywnością społeczną nazywamy świadomy oraz czynny udział jednostki bądź grupy w życiu społeczeństwa i przeważnie nie kierowany na realizację konkretnego celu” (Suprewicz, 2005). Cechą, która charakteryzuje aktywność społeczną jest czynna postawa jednostki, która jest widoczna w działalności na otoczenie społeczne oraz przyrodnicze. Aktywność społeczna wiąże się bezinteresownością materialną, dobrowolnością, oraz motywacjami altruistycznymi. Aktywność społeczna jest to uczestnictwo w działaniach, które nie są związane z pełnioną funkcją w rodzinie, jak

i zawodową, która zmierza do realizacji cenionych wartości w społeczeństwie. Polega ona na przynależności do różnego typu organizacji społecznych i realizacji celów tych organizacji.

Wolontariusze działają we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Osoby, które działają w wolontariacie nie są amatorami, dość często posiadają wysokie kwalifikacje oraz działają bardzo profesjonalnie. Ich działanie jest odpowiedzialnym rodzajem służby społecznej. Związana jest ona nie tylko z bezinteresownym poświęceniem własnych sił dla drugiego człowieka, ale największą rolę w ich działalności odgrywa wrażliwość, wyrozumiałość, determinacja, umiejętność łączenia współczucia ze sprawnością działania, wytrzymałość, cierpliwość. Są to cechy, które świadczą o dojrzałej osobowości osoby działającej na rzecz innych. Wolontariuszy spotykamy niemal na wszystkich polach działalności aktywności społecznej. Swoje umiejętności oraz zaangażowanie przejawiają w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego, kultury, rekreacji czy ekologii oraz polu opieki społecznej. Największa aktywność wolontariuszy jest widoczna w obszarze wychowania oraz edukacji. Pedagogika społeczna wyróżnia trzy kategorie działań wolontariackich:

- działalność bezpośrednia, wykonywana w czasie wolnym;
- działalność, która towarzyszy pracy zawodowej przykładem może być pielęgniarka, prawnik;
- działalność pośrednia jest ona realizowana poprzez celowo wykorzystany i wybrany czynnik, który istnieje obiektywnie np. poprzez media, poprzez tworzenie grup wsparcia społecznego (Sowiński, 2005).

Wolontariat jest bardzo ważnym aspektem działalności organizacji pozarządowych. Praca wolontarystyczna to nie tylko forma aktywności społecznej, lecz to także poczucie własnej wartości oraz poczucie pełnienia misji. W szczególności poczucie misji, musi towarzyszyć nieodpłatnej działalności. Wolontariat jest bardzo wartościowym oraz cennym doświadczeniem edukacyjnym, ponieważ wpływa on na wszechstronny rozwój jednostki. Jednostka pracująca aktywnie nie tylko robi coś dla innych, ale również zdobywa potrzebne doświadczenie, zdobywa nowe kwalifikacje, rozwija swoje umiejętności oraz zdolności. Praca w wolontariacie wpływa na kształtowanie się charakteru oraz uczy odpowiedzialności za powierzone zadania. Znaczenie społecznej działalności zależy najbardziej od efektu świadczonych usług albo realizowanego dzieła przez indywidualnego wolontariusza lub całą organizację.

## **Materiał i metoda**

Cel główny artykułu jak i szczegółowe badania badawcze zostały zrealizowane za pomocą badania ankietowego wśród 35 studentów III roku kierunku Pedagogika w Państwowej Szkole Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Do grupy badawczej należało 24 studentów specjalności Wychowanie przedszkolne z edukacją

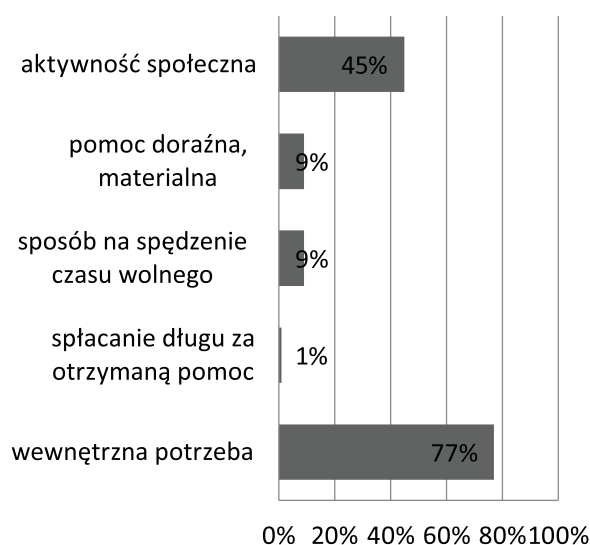
wczesnoszkolną oraz 11 studentów specjalności Resocjalizacja i profilaktyka. W tym były 33 kobiety i 2 mężczyźni. Przy tworzeniu kwestionariusza ankiety zostały wykorzystane wszystkie rodzaje pytań sondażowych: zamknięte, otwarte jak i półotwarte.

## Wyniki

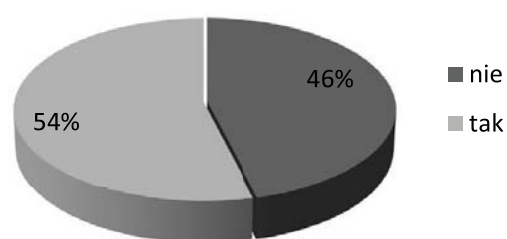
Zebrany materiał badawczy po dokonaniu obliczeń matematycznych pozwolił otrzymać dane, które dały możliwość zrealizowania celu głównego oraz celów szczegółowych artykułu.

Odpowiedzi na pierwsze pytanie ukazały, czym jest dla ankietowanych bezinteresowna pomoc wobec innych. Zdecydowana większość (77%) studentów uważa, że pomoc innym jest wewnętrzną potrzebą, na drugim miejscu pod względem udzielonych odpowiedzi była aktywność społeczna (45%). Taka sama liczba respondentów (9%) udzieliła odpowiedzi, że jest to sposób na spędzenie czasu oraz jest to dla nich pomoc doraźna, materialna. Jeden ankietowany udzielił odpowiedzi, że jest to spłacenie długu za otrzymaną pomoc (1%). Ankietowani mogli wybrać dwie odpowiedzi (ryc. 1).

Kolejne dane ukazały, jaki odsetek studentów pedagogiki jest wolontariuszami. Ponad połowa ankietowanych zadeklarowała, że jest wolontariuszem (54%), mniej niż połowa ankietowanych udzieliła odpowiedzi, że nie jest w wolontariacie (46%) (ryc. 2).

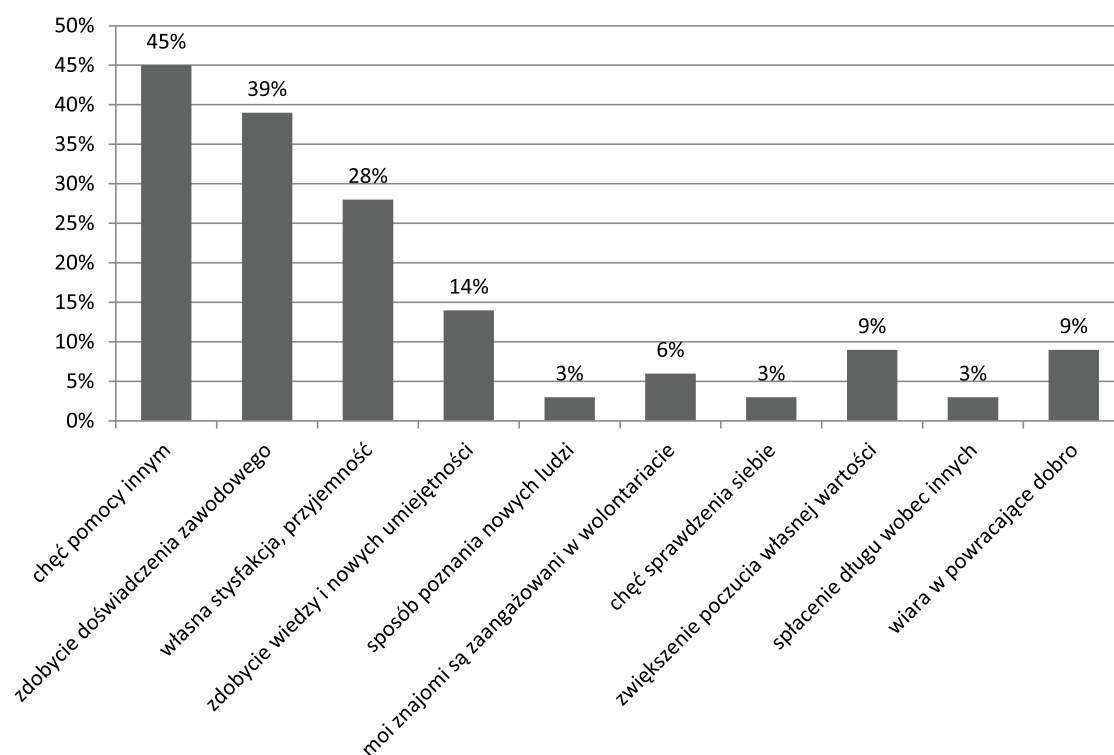


Ryc. 1. Pomoc innym to dla studentów...



Ryc. 2. Działalność studentów w wolontariacie

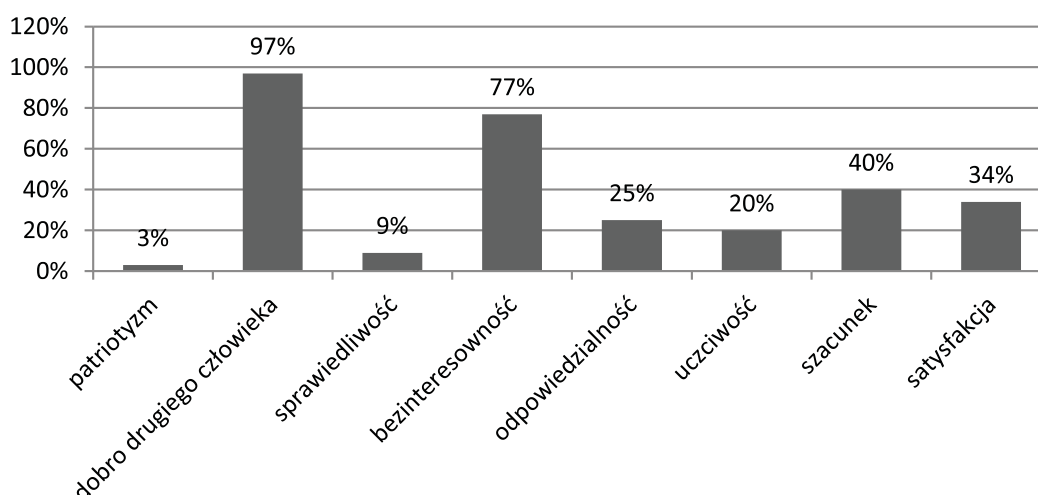
Kolejne dane ukazują, jakie były główne motywy podjęcia działalności w wolontariacie przez respondentów. Pytanie dotyczyło tych studentów, którzy udzielili pozytywnej odpowiedzi dotyczącej działalności w wolontariacie. Respondenci mogli udzielić trzech odpowiedzi.



Ryc. 3. Główne motywy podjęcia działalności w wolontariacie

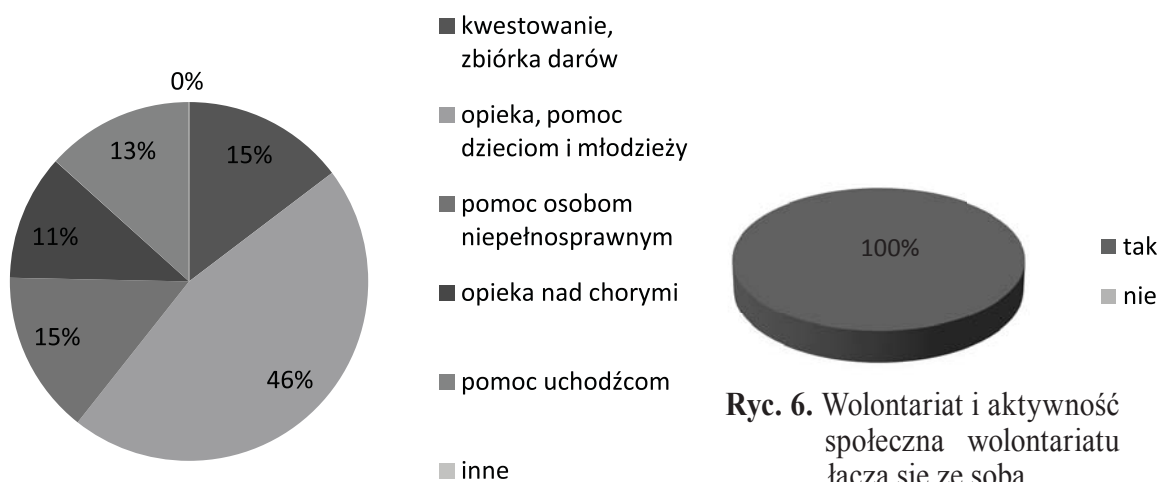
Przedstawione na rycinie 3 dane procentowe wskazują, że głównym motywem podjęcia działalności w wolontariacie była chęć pomocy innym (45%). Zaraz po tym motywie wystąpiło zdobycie doświadczenia zawodowego (39%) oraz własna satysfakcja, przyjemność (28%). Rzadziej motywem dla respondentów było zdobycie wiedzy i nowych umiejętności (14%), zwiększenie poczucia własnej wartości (9%), wiara w powracające dobro (9%), odpowiedź: znajomi są zaangażowani w wolontariacie (6%). Najmniej ankietowanych udzieliło odpowiedzi, iż motywem do pracy w wolontariacie był sposób na poznanie nowych ludzi (3%) oraz chęć sprawdzenia siebie (3%).

Kolejne dane prezentują wartości wynikające z pracy w wolontariacie. Prawie wszyscy badani udzieliли odpowiedzi: dobro drugiego człowieka (97%), kolejną najczęściej udzielaną odpowiedzią była bezinteresowność (77%). Mniej niż połowa ankietowanych udzieliła odpowiedzi, że wartościami mającymi wpływ na prace w charakterze wolontariusza są szacunek (40%), satysfakcja (34%), odpowiedzialność (25%), uczciwość (20%), sprawiedliwość (9%). Najmniej ankietowanych udzieliło odpowiedzi patriotyzm (3%). Ankietowani mogli wybrać trzy wartości (ryc. 4).



Ryc. 4. Wartości związane z działalnością w wolontariacie

Na pytanie „Jakie działania podejmujesz w ramach wolontariatu lub w jakich działaniach chciałbyś uczestniczyć”, największy odsetek ankietowanych udzielił odpowiedzi, że najczęściej podejmowanymi działaniami lub działaniami w jakich chcieliby uczestniczyć jest opieka, pomoc dzieciom i młodzieży (69%). Znacznie mniejsza liczba ankietowanych wybrała odpowiedzi: kwestowanie, zbiórka darów (22%), pomoc osobom niepełnosprawnym (22%), pomoc uchodźcom (20%), najmniej ankietowanych udzieliło odpowiedzi opieka nad chorymi. Nikt z ankietowanych nie zaznaczył odpowiedzi inne. Ankietowani mogli udzielić dwóch odpowiedzi. O tym, że ankietowani udzielili odpowiedzi opieka, pomoc dzieciom i młodzieży może świadczyć specyfika badanej grupy oraz zawód jaki chcą wykonywać przyszłości i z kim chcą pracować (ryc. 5). Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy według respondentów wolontariat i aktywność społeczna to rodzaje działalności łączące się ze sobą. Wszyscy potwierdzają ten związek (ryc. 6).

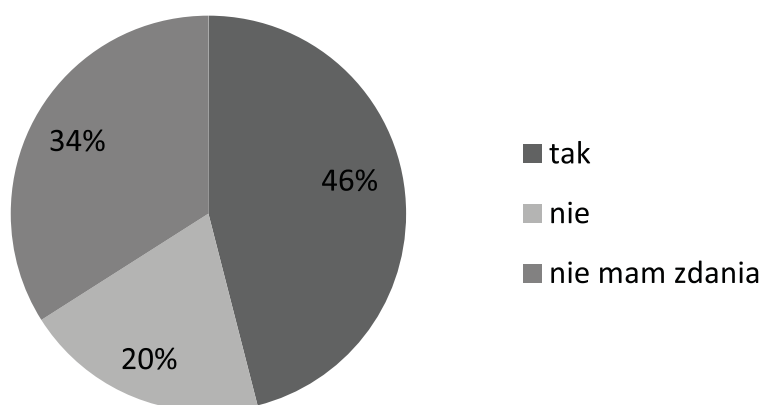


Ryc. 5. Jakie działania podejmujesz na rzecz wolontariatu lub chciałbyś podjąć?

Ryc. 6. Wolontariat i aktywność społeczna wolontariatu łączą się ze sobą

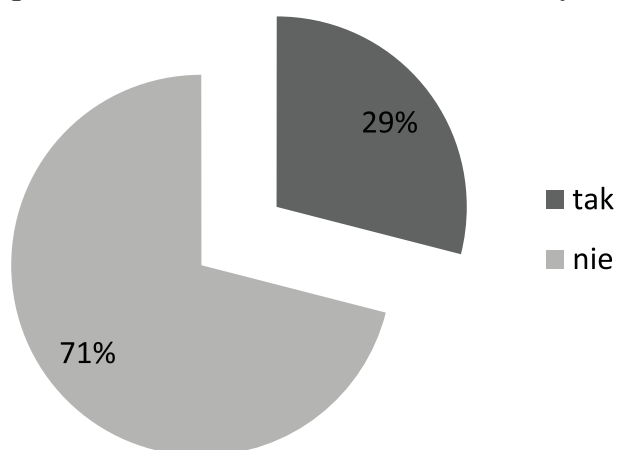


Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy w obecnych czasach młodzi ludzie chcą bezinteresownie pomagać innym. Szesnastu ankietowanych, czyli 46%, odpowiedziało „tak”, odpowiedzi „nie mam zdania” udzieliło 12 uczestników ankiety, co stanowi 34%. Najmniej respondentów, czyli siedmiu (20%) udzieliło odpowiedzi „nie”. Swoje odpowiedzi „nie” uzasadniali tym, iż młodzi ludzie nie mają czasu wolnego, są leniwi, młode osoby myślą tylko o sobie, ważne są dla nich tylko zyski. Ważne podkreślenia jest to, że prawie połowa ankietowanych stwierdziła, że młodzi ludzie chcą bezinteresownie pomagać innym bez oczekiwania na zyski lub korzyści płynące z tytułu pomocy innym (ryc. 7).



**Ryc. 7.** Czy młodzi ludzie w obecnych czasach chcą bezinteresownie pomagać innym?

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy młodzi ludzie swoje życie zawodowe wiążą z działalnością w wolontariacie. Zdecydowana większość ankietowanych udzieliła odpowiedzi „nie”. Takiej odpowiedzi udzieliło 25 ankietowanych, co stanowiło 71% ogółu badanych. Odpowiedzi „nie” udzieliło 10 osób badanych, czyli 29% (ryc. 8).



**Ryc. 8.** Czy młodzi ludzie chcą związać swoje życie zawodowe z wolontariatem?

Kolejne pytanie było pytaniem otwartym i dotyczyło tego, czym dla ankietowanych jest wolontariat. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były: bezinteresowna pomoc potrzebującym osobom, rodzaj aktywności społecznej,

praca z ludźmi, wsparcie dla innych osób. Jak wynika z odpowiedzi, ankietowani potrafią poprawnie zdefiniować pojęcia wolontariatu oraz wiążące się z tym działania.

Ostatnie pytanie także było pytaniem otwartym i dotyczyło tego, w jaki sposób młodzi ludzie definiują pojęcie aktywności społecznej. Najczęściej udzielanymi odpowiedziami były: działanie społeczne jest to uczestniczenie w różnego rodzaju akcjach charytatywnych dla potrzebujących, działalność na rzecz społeczeństwa i innych osób, zaangażowanie na rzecz społeczeństwa, angażowanie się w wolontariat i akcje społeczne. Respondenci potrafią poprawnie zdefiniować oraz zinterpretować znaczenie aktywności społecznej.

## Wnioski

Dokładna analiza materiału badawczego pozwoliła na ukazanie wolontariatu jako formy aktywności studentów kierunku Pedagogika. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że ponad połowa badanych uczestniczy aktywnie w działalności wolontarystycznej. Bezinteresowna pomoc dla studentów jest wewnętrzną potrzebą oraz aktywnością społeczną. Głównym motywem podjęcia działalności w wolontariacie była chęć pomocy innym osobom. Najbardziej cenioną wartością w pracy wolontariusza jest dobro drugiego człowieka, zaś najmniej patriotyzm. Najczęściej podejmowanymi działaniami, lub działaniami, jakie chcą podejmować studenci w ramach wolontariatu są pomoc dzieciom oraz młodzieży. Według wszystkich respondentów wolontariat oraz aktywność społeczna łączą się ze sobą. Prawie połowa ankietowanych stwierdziła, że młodzi ludzie chcą bezinteresownie pomagać innym. Studenci nie wiążą swojej przyszłej pracy zawodowej z działalnością w wolontariacie. Studenci potrafią poprawnie zdefiniować i zinterpretować pojęcie wolontariatu oraz aktywności społecznej. Ankietowani wiążą te pojęcia ze sobą. W młodych ludziach istnieje potrzeba pomagania innym w sposób bezinteresowny oraz przekonanie, że najważniejszy jest dla nich człowiek wobec, którego nie przejdą obojętnie.

## Piśmiennictwo

1. Kamiński T. (2006), *Wolontariat w pomocy społecznej: sprzymierzenie czy konkurent?*. W: Z. Frączek, B. Szluz (red.), *Koncepcje pomocy człowiekowi w teorii i praktyce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 132-142.
2. Kwapiszewska M., Kwapiszewski J. (2012), *Polityka społeczna, praca socjalna i wolontariat*. Wydawnictwo Państwowej Szkoły Wyższej Zawodowej im. Stanisława Staszica, Piła.



3. Lalak D., Pilch T. (1999), *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*. Wydawnictwo Żak, Warszawa, s. 335-336.
4. Olubiński A. (2005), *Humanistyczno-edukacyjne wartości wolontariatu w przygotowaniu do pracy socjalnej*. W: B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*. AKAPIT, Toruń, s. 47-63.
5. Sowiński A.J. (2005), *W poszukiwaniu ideału osobowości wolontariusza*. W: B. Kromolicka (red.), *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*. AKAPIT, Toruń, s. 93-105.
6. Suprewicz J. (2005), *Wiedza o społeczeństwie*. Kram, Warszawa, s. 257.
7. Wasilewska-Ostrowska K. (2012), *Empatia w wolontariacie w pomocy społecznej*. W: A.M. Kola, K.M. Wasilewska-Ostrowska (red.), *Wolontariat szansą rozwoju społecznego*. AKAPIT, Toruń, s. 47-59.

Liczba znaków ze spacjami: 22 302